

DATUM	4-9-2023
AAN	Staten
VAN	Gedeputeerde Van Schie
DOORKIESNUMMER	06 2307 1707
ONDERWERP	Raadvragen gemeente Utrecht uitval tram

Op 23 juni 2023 zijn in de Utrechtse gemeenteraad vragen gesteld over de rituitval op de tram. Op verzoek van de gemeente heeft de provincie Utrecht input geleverd voor de beantwoording van deze vragen. Deze input ging met name over de hoogte van de rituitval en de oorzaken ervan. Bijgaand treft u de beantwoording van de vragen zoals het College van Burgemeester en Wethouder van de gemeente Utrecht deze op 15 september 2023 naar de gemeenteraad heeft verzonden.

In dit memo treft u enkele nadere achtergronden bij de beantwoording en de stand van zaken voor de robuustheid van de tram.

Nota bene over de terminologie: de vragenstellers hebben het in de vragen over rituitval op de 'Uithoflijn'. Deze benaming is door de provincie Utrecht en vervoerder U-OV (Qbuzz) niet meer gebruikt sinds oplevering van het project, sindsdien heette de verbinding tussen Centraal Station en Utrecht Science Park 'tram 22'. Sinds de vervoerkundige koppeling in de zomer van 2022 rijden echter ook de trams uit Nieuwegein (tram 20) en IJsselstein (tram 21) door op wat voorheen de Uithoflijn heette. Sindsdien is er dus sprake van één doorgaand tramsysteem en reizen reizigers van en naar Science Park dus met tramlijnen 20, 21 en 22. De cijfers in de beantwoording en in dit memo gaan daarom over de drie tramlijnen samen, en niet enkel over de 'Uithoflijn'.

Wat gebeurt er tegen rituitval en verstoringen?

De provincie Utrecht onderneemt een groot aantal acties om rituitval tegen te gaan, en de hinder voor de reiziger zo veel mogelijk te beperken. Doel is uiteindelijk om het percentage rituitval tot 1% terug te brengen.

Acties van de provincie Utrecht zijn onder meer:

- *Continu verbeteren: een proces waarbij telkens een specifiek thema (oorzaak van storingen) wordt geanalyseerd om hier vervolgens verbeteracties op te zetten. Voorbeelden hiervan zijn het oplossen van terugkerende storingen aan de boordcomputer en het camerasysteem van de trams, aanpassingen aan borden en seinen om deze beter zichtbaar te maken voor bestuurders en het tegengaan van wateroverlast in de Leidseveertunnel.*
- *Een specifiek traject om storingen aan de wisselbesturing tegen te gaan die veroorzaakt wordt door zgn. 'assentellers'.*
- *Samenwerking met de onderhoudspartij voor het materieel, om de aansturing van het onderhoudsproces efficiënter te maken en daardoor structureel meer trams beschikbaar te hebben voor exploitatie.*
- *Performancetafel tram: een tweewekelijks overleg provincie en vervoerder waarin actuele knelpunten in de performance worden besproken en afspraken worden gemaakt over het oplossen ervan.*

Zoals benoemd in de beantwoording van de raadvragen ondernemen de drie tram-gemeenten ook acties, in samenspraak met de provincie Utrecht, onder meer met betrekking tot zicht op tramkruisingen. Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid van provincie (beheerder trambaan) en gemeenten (wegbeheerder).

Hoogte van de rituitval

In december 2019 is de Uithoflijn in gebruik genomen als tram 22. In de jaren erna is de sneltramlijn naar Nieuwegein en IJsselstein (SUNIJ) volledig vernieuwd en zijn de tramlijnen aan elkaar gekoppeld.

We zien dat het geheel nieuwe / vernieuwde tramsysteem dat Utrecht sindsdien heeft niet altijd de betrouwbaarheid kent die verwacht werd. De rituitval bedraagt de laatste jaren circa 4 - 5%, met een dalende trend: in 2021 was het 5,1%, in 2022 4,9 %, in 2023 is het in april tot en met juli 4,4%¹.

Deze uitval is hoger dan vooraf beoogd: bij de bouw van de Uithoflijn werd gestreefd naar maximaal 1% volledige onbeschikbaarheid van het tramsysteem ('trams rijden niet'), en maximaal 7% gedeeltelijke onbeschikbaarheid ('trams rijden deels of met vertraging'). Onbeschikbaarheid van het systeem is niet 1-op-1 hetzelfde als rituitval, maar een beoogde maximale volledige onbeschikbaarheid van 1% verhoudt zich niet goed met de gerealiseerde rituitval van 5%.

Oorzaken van rituitval

Deze rituitval wordt veroorzaakt door een veelheid aan oorzaken, die deels te maken hebben met storingen in infrastructuur en materieel. Dit valt voor een deel te verklaren door de zgn. 'badkuipkromme' die vaak voorkomt bij nieuwe systemen:

- in het begin van de levensduur van het systeem zijn er veel storingen / kinderziektes doordat het systeem nog niet goed ingeregeld is, mensen er nog onervaren mee zijn, etc;
- daarna volgt een langere periode met een laag aantal storingen en is het systeem goed ingeregeld;
- tegen het einde van de levensduur van een systeem neemt het aantal storingen weer toe, doordat het systeem verouderd raakt, meer onderhoud behoeft, etc.

Ook bij het nieuwe/vernieuwde tramsysteem lijkt sprake te zijn van een dergelijke badkuipkromme: het aantal storingen aan infrastructuur en materieel is het afgelopen jaar met ongeveer de helft afgenomen. Dit valt samen met het verder professionaliseren van de organisatie van het trambedrijf van de provincie, om zo rituitval verder terug te dringen.

Dat de rituitval niet met hetzelfde percentage is afgenomen als het aantal storingen komt onder meer doordat het personeelstekort bij U-OV (Qbuzz) een steeds grotere rol is gaan spelen. Dit personeelstekort veroorzaakt bij zowel bus als tram rituitval. Storingen aan materieel/infrastructuur en personeel zijn de grootste oorzaken van rituitval. Daarnaast wordt soms rituitval veroorzaakt door exogene oorzaken (bijvoorbeeld extreem weer).

---

¹ Hierbij laten we de stakingsmaanden januari-maart buiten beschouwing i.v.m. meerdere stakingsdagen in elk van die maanden, aangezien dit een exogene (landelijke) oorzaak had die losstaat van het Utrechtse tramsysteem.